

12 kwietnia 2004 roku, pod korą starej wierzby białej, znaleziono kokon wraz z pronimfą przedstawiciela Cimbicidae. Po 13 dniach, w laboratorium, kokon opuścił samiec wymienionego wyżej gatunku. Wierzba na której prawdopodobnie żerowała larwa stanowi element zadrzewienia przydrożnego, znajdującego się w pobliżu rzeki Mrogi, której brzegi porośnięte są głównie olszą czarną (ols jesionowy).

Okaz dowodowy znajduje się w kolekcji Katedry Ochrony Lasu i Ekologii w Rogowie. Weryfikacji oznaczenia dokonali: Tomasz HUFLEJT (MiIZ, Warszawa) oraz Andreas TAEGER (SDEI, Müncheberg, Niemcy), za co wymienionym składam serdeczne podziękowania.

Jerzy BOROWSKI, Kat. Ochr. Lasu i Ekol., SGGW Warszawa

652 Nowe stanowiska kilku rzadkich gatunków mrówek (Hymenoptera: Formicidae)

New localities of some rare ant species (Hymenoptera: Formicidae)

KEY WORDS: Hymenoptera, Formicidae, new localities, Poland.

Ostatnie lata przyniosły znaczne ożywienie w badaniach mrówek (Hymenoptera: Formicidae) Polski. Duży wpływ na to miało wydanie klucza do oznaczania (RADCHENKO, CZECHOWSKA i CZECHOWSKI 2004, cz. XXIV, zes. 63) oraz monografii mrówek Polski, której nowe wydanie ukazało się w ramach serii Fauna Poloniae (CZECHOWSKI i in. 2012, vol. 4). W efekcie, w ciągu ostatnich lat odkryto 7 nowych gatunków dla fauny Polski i cały szereg nowych stanowisk gatunków uchodzących za bardzo rzadkie. Podsumowanie rozmieszczenia mrówek Polski we wspomnianej powyżej monografii pokazuje jednak, że stan poznania wielu regionów jest nierównomierny. Są też pewne informacje wskazujące, że ocieplenie klimatu w Polsce w ostatnich latach przyczynia się do poszerzania zasięgów i liczebności wielu ciepłolubnych gatunków (SALATA i BOROWIEC, w przygotowaniu). W tej notatce podajemy nowe stanowiska dla 8 rzadkich gatunków lub nowych dla określonych krain zoogeograficznych.

Temnothorax affinis (MAYR, 1855)

– Dolny Śląsk, Strzegom, Góra Krzyżowa (50°58' N/16°20' E), 280-320 m, 8 VII 2012, gniazdo, leg. L. BOROWIEC.

Bardzo rzadki gatunek, znany tylko z pojedynczych stanowisk w czterech krainach (Pojezierze Pomorskie, Dolny Śląsk, Wyżyna Krakowsko-Częstochowska i Pieniny). W Czerwonej Księdze Zwierząt. Bezkręgowce (CZECHOWSKI i in. 2004) podany jako prawdopodobnie zanikły w Polsce. Z Dolnego Śląska notowany niedawno (BOROWIEC 2009: Wiad. entomol., **28**: 237-246), z północnej części krainy (Strupina k. Żmigrodu). Jest to gatunek dendrofilny, na Górze Krzyżowej znaleziono gniazdo z wszystkimi kastami, wewnątrz pustego fragmentu kory na pniu lipy, na wysokości ok. 1,5 m od podłoża.

Temnothorax parvulus (SCHENCK, 1852)

– Dolny Śląsk, Strzegom, Góra Krzyżowa (50°58' N/16°20' E), 280-320 m, 8 VII 2012, 1 robotnica, leg. L. BOROWIEC.

Rzadki gatunek, związany z ciepłymi dąbrowami. Na Górze Krzyżowej złowiony przy brzegu ciepłej dąbrowy rosnącej na zboczu opuszczonego kamieniołomu granitu. Znany z tylko sześciu stanowisk w pięciu krainach. Nowy dla Dolnego Śląska.

Temnothorax unifasciatus (LATREILLE, 1798)

- Bieszczady, Bystre (49°18'N 22°16'E), 6 VIII 2012, 502 m, 30 robotnic i 1 królowa, leg. S. SALATA.

Cieplolubny gatunek petrofilny, z Polski znany z 7 południowych krain. Z naszych obserwacji wynika, że na Dolnym Śląsku wzrasta liczba stanowisk tego gatunku. Gniazdo zostało zlokalizowane w rumoszu skalnym znajdującym się w kamieniołomie piaskowców istebniańskich. Nowy dla Bieszczadów.

Leptothorax gredleri MAYR, 1855

- Sudety Zachodnie, Góry Stołowe, Białe Skały (50°27'N 16°20'E), 780 m, 29 VI 2012, 2 robotnice, leg. S. SALATA.

Gatunek uchodzący do tej pory za bardzo rzadki, ale prawdopodobnie nie odróżniany od *Leptothorax muscorum* (NYLANDER, 1846). Na Dolnym Śląsku jest jedną z pospolitszych mrówek nadrzewnych, również w zieleni miejskiej (BOROWIEC 2009: Wiad. entomol., 28: 237-246). Wykazywany z tylko trzech krain (Nizina Mazowiecka, Nizina Wielkopolsko-Kujawska i Dolny Śląsk), ale przynajmniej w zachodniej Polsce niżowej prawdopodobnie pospolitszy od *Leptothorax muscorum* (NYLANDER). Dwa osobniki zostały odłowione na drzewach liściastych porastających tereny otaczające Białe Skały. Nowy dla Sudetów Zachodnich.

Myrmica lobicornis NYLANDER, 1846

- Sudety Zachodnie, Góry Stołowe, Szczeliniec Wielki (50°29'N 16°20'E), 906 m, 3 VII 2012, 2 robotnice, leg. S. SALATA.

Gatunek uważany za borealno-górski, ale występujący także w zachodniej części niżu europejskiego, zwłaszcza w lasach iglastych. Obie robotnice zostały odłowione ze ściółki na szczycie Szczelińca Wielkiego. Wykazywany z prawie całej Polski, ale część stanowisk może dotyczyć bardzo podobnego i pospolitszego na nizinach gatunku *Myrmica schencki* VIERECK. Nie notowany z Sudetów Zachodnich.

Myrmica schencki VIERECK, 1903

- Sudety Zachodnie, Góry Stołowe, Skały Puchacza (50°27'N 16°20'E), 730 m, 29 VI 2012, 2 robotnice, leg. S. SALATA.

Szeroko rozmieszczony w Polsce gatunek, bardziej cieplolubny niż inne krajowe gatunki rodzaju. Obie robotnice złowiono w ściółce świetlistego lasu mieszanego częściowo porastającego półki skalne Skał Puchacza. Wykazywany z prawie wszystkich krain, ale nie notowany z Sudetów Zachodnich i Gór Świętokrzyskich.

Formica clara (FOREL, 1886)

- Dolny Śląsk, Rusko k. Strzegomia (51°00' N/16°27' E), 170 m, 8 VII 2012, 3 robotnice, leg. L. BOROWIEC.

Rzadki gatunek z długą i skomplikowaną historią nomenklatoryczną (CZECHOWSKI i in. 2012, Fauna Pol., vol. 4: 220), często nie odróżniany od pospolitych *Formica cunicularia* LATREILLE, 1798 i *F. rufibarbis* FABRICIUS, 1793. Dotychczasowe informacje biologiczne wskazują, że w środkowej Europie jest to gatunek cieplolubny i kserofilny. Potwierdza to stanowisko z Ruska, gdzie łowiono go w starych wyrobiskach kaolinitu, na południowo-zachodnich zboczach, obok niezwykle licznych populacji *Formica cinerea* MAYR, 1853. Dotychczas wykazany z pojedynczych stanowisk w pięciu krainach, ale prawdopodobnie nie odróżniany od pokrewnych gatunków. Nowy dla Dolnego Śląska.

Lasius carnolicus MAYR, 1861

– Bieszczady, Cisna (49°12' N/22°19' E), 574 m, 7 VIII 2012, 1 robotnica, leg. S. SALATA.

Bardzo szeroko rozmieszczony w Palearktyce gatunek, ale wszędzie bardzo rzadki. Niedawno wykazany po raz pierwszy z Polski (SALATA i BOROWIEC 2011: Genus, **22**: 639-644), z Ślązkiego Parku Krajobrazowego na Dolnym Śląsku, gdzie serię robotnic złowiono w opuszczonym kamieniołomie koło Chwałkowa. Stanowisko z Bieszczadów jest drugim w Polsce. Mrówki te prawdopodobnie nie są tak rzadkie, jak wskazuje mała liczba stanowisk, ale trudne do odkrycia z uwagi na skryty tryb życia i podziemne gniazda.

Badania na terenie Bieszczadów realizowane były w ramach projektu prowadzonego przez Studenckie Koło Naukowe Entomologów Uniwersytetu Wrocławskiego (zezwolenie na prowadzenie badań w BPN nr 19/12). Badania w Parku Narodowym Gór Stołowych prowadzono za pozwoleniem nr 2/2012 Dyrektora Parku.

Sebastian SALATA, Lech BOROWIEC
Kat. Bioróżn. i Taks. Ewoluc. UW, Wrocław